

փրկւպէի լատին կաթողիկէայ հասարակութիւնը կը կազմեն: Dr. Tachella երկրորդ յօդուածով կը քննէ այս Պաւլոսիանաց ծագումը՝ եւ կ'առաջարկէ զստնք համարել Մ. Խորենացւոյ յիշած Բուլղարները, որ Աշխկայ ժամանակ եկան վերին Բասեն հաստատուեցան: Եօդուածագիրը կը կարծէ՝ որ այս Բուլղարներն ըլլալու էին, վասն զի կ'երեւայ թէ գաղթելու ժամանակ սլաւական լեզու մը կը խօսէին, որ այնպէս շուտով տեղացոց լեզուին անցան, եւ այսօր ալ իրենց լեզուն մէջ հայերէնի հետքը չկայ:

5. Պարսկա-թուրք լուսնային լուսնային Կ. Պոլսոյ: Այս վերնագրով վեճակացոյց մը հրատարակած է Կ. Պոլսը Ռուսաւթական խորհուրդը: Ասկէ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները. Կ. Պոլսոյ այլեւայլ թաղերուն եւ գիւղերուն մէջ 1897 Յիւլիան սկիզբը կար 46 թաղային վարժարան, որմէ հնագոյնն է Պալատու Խորենեան վարժարանը 1816ին հիմնարկուած (այժմ փակ), եւ նորագոյնը՝ Բերայի Ս. Թարութեան Էւսպեան վարժարանը, 1895ին հիմնարկուած: Այս վարժարաններէն այժմ 21 տարրական նախարկութարան եւ 14 ծագկոց բաց են, իսկ մնացեալք փակ: Բաց ասկէ կան 14 Մանկապարտեզ: Ցարսոյ սկիզբը Նախարկութարաններու եւ ծագկոցներու մէջ կային 2.177 մանչ, 1.013 աղջիկ, 141 ուսուցիչ՝ եւ 39 ուսուցչուհի: Իսկ 14 Մանկապարտեզներու մէջ կային 343 մանչ եւ 292 աղջիկ: Այս վարժարաններու ամսական ծախքին գումարն է 58.383 ղըշ., իսկ եկամտին (եկեղեցիէն, աշակերտաց թոշակէն, հանգանակութենէ, կալուածէ եւ կտակէ) գումարն է 55.383, որ է 3.000 ղըշ. նուազ: Ռուսաւթական Խորհրդոյ Առնանպետն Ցգթը. Վահրամ Թորգոմեան կը խոստանայ ամէն տարի այս պատկերացոյցը հրատարակել: Միւս փակ վարժարաններու բացուիլը, հասութից յաւելումը, վերջերս շատ նուազած աշակերտաց թուոյն աճումն անշուշտ հետզհետէ կը յաջողի պարագայից փոխուելովն եւ Ռուսաւթական Խորհրդոյ գործունէութեամբը:

Հ. Գ. Գ.

ԱՅԳՈՒՅԻ ԹԵՐԹՈՐԻ ԺԱՂԵՓՈՒՆՁ

1. Բարձր. Իշխան Մեղնոն Խան: — 2. † Ասպետ Ա. Ջոնիկ կտակը: — 3. «Թուեր ու զրպարտութիւններ»: — 4. Յովնան կաթողիկոս Դասխանաւորտեցու (պատմագիր) նորագիտ մը ծան: — 5. Տառապնոց օգնելու նոր ընկերութիւն մը: — 6. Թուս-հայկական ընկերութիւն: — 7. «Ժողովրդային» լեզու: — 8. Որդ տղաք խնամել: — 9. Լեզուական զրոյցներ:

1. Բարձր. Իշխան Մեղնոն Խան: «Ա. ի մէջ (Թիւ 62) կը կարգանք հետեւեալը. «Ուրախութեամբ կ'իմանանք որ Պարսկաստանի Մուղաթ-Ֆերէտիսին ԱՅՏ. Էւսէր յատուկ մի պաշտօնագիր ղրկելով Բ. Իշխան Մեղնոն Խանին, փափոք յայտներ է որ Պարսկաստան երթայ, իր ինքնաւոր յարգանքներով իրենց գարնադարութեանը հսկելու համար: Միեւնոյն ժամանակ յայտնած է ԱՅՏ. Էւսէր որ ինք պատրաստ է դարձադրել Նորին Բարձրութեան բոլոր փափաքները, թէ Պարսկաստան գալուզէ եւ թէ Եւրոպա մնալ... Այս ուրախութիւնը մեծ նշանակութիւն ունի, որովհետեւ ինչպէս յայտն է, Իշխան Մեղնոն Խան որ երբեմն պարսկական դեսպանի պատճառը կը վարէր Լանտոնի մէջ եւ մի ժամանակ ի վեր փառքը քաշուած կ'ապրէ, Պարսկաստանի մէջ կարգ ու կարգ եւ բարենորոգումներ մտցունելու եւ Պարսկաստանը մուսուլման ու անտոնական յառաջդիմութեան ճանքով մէջ գնելու համար իր փափաքներով ու աշխատանքներով մեծ ժողովրդականութիւն ունեցած է արդէն Պարսկաստանի մէջ, այնպէս որ Իշխան Մեղնոն Խանի այդպիսի պաշտօնով որ Պարսկաստան երթալը այդ երկրի պատմութեան մէջ նշանաւոր դարագրուի մը պիտի կոչուի անշուշտ:»

2. † Ա. Պոլսի Ա. Ջոնիկ իշխան: Ապրիլ ամսոյ «Երազկէփուշին» մէջ խոստացած էինք այս կտակին մանրամասնութիւնները ծանուցանելու: «Բիւզանդիոնի» մէջ (Թիւ 119) բաւական հետաքրքրական լինի կան այս նկատմամբ, թէպէտ ոչ պաշտօնական: «Հանդուցելոյն կտակին եւ հարաւատութեան վրայ մեր ստացած տեղեկութեան նայելով, ի կենդանութեան արդէն 60.000 ֆրանկ յատկացուցած էր Էւսէրին Հաստատութեան, որոյ տարեկան շահով Եւրոպայի վարժարանները (?) պիտի ղրկուին ուշիմ, ազատիկ, արժանաւոր հայ պատանիներ, որք պիտի ընտրուէին համահաճ հաւանութեամբ (Աւստրիական) Դեսպանատան եւ Պարսկաբարձարին Թրանսիլվանիոյ հայ գաղթականութեան եւ Թուրքիոյ հայ ազգայնոց մէջէն, Հանդուցելոյն շարժան հարստութեանն այս 60.000 ֆր. ին վրայ կ'աւելնայ 20.000 ֆր. եւս, 20.000 ֆր. եւս կը յատկացնէ մանաւոր արամադրութեամբ, 2500ն Ազգ. հիւանդանոցին, 2500ը Պէշիկ, քաղերէի Աւստրիական վարժարանին եւ 2500ը Կ. Պոլսոյ Քրանք Երգէֆ անուն բարեգործական հաստատութեան. 10.000 ֆր. ալ իր ազգական մի քանի տիկիներու կը թողու: Պէշիկ, քաղերէի անուն պիտի ծախուի եւ արդիւնքը պիտի բարդուի Ջուղեան Հաստատութեան վրայ, որ այսպէս պիտի սնենայ ընդ ամենայն 100.000 ֆր. գրաւ: